

Woensdag 16 mei 1917 – ochtendeditie

Bommen op Zierikzee.

Officieel. Het ministerie van buitenlandse zaken deelt het volgende mede:

Gelijk reeds gemeld werd, was uit het door de bevoegde autoriteiten ingestelde onderzoek gebleken, dat de te Zierikzee gevonden bomscherven van Engels maaksel waren, zoals ook de Britse marineattaché erkende.

Toen, na enkele dagen, van de Britse regering niets ter zake vernomen was, deelde de regering aan de Britse regering mede, dat zij, wegens de Britse herkomst van de bomscherven zich in de eerste plaats tot haar wendde met de vraag om een onderzoek in te stellen.

De Britse regering antwoordde daarop, dat zij de rapporten van haar marineattaché niet afdoende achtte om van haar kant te kunnen erkennen, dat de bommen, hoewel blijkbaar van Brits maaksel, uit een Brits vliegtuig waren geworpen.

Intussen werd het onderzoek met de grootste spoed voortgezet.

Thans heeft de Britse regering medegedeeld, dat blijkens het onderzoek de bommen niet door enig Brits vliegtuig kunnen zijn geworpen.

De enige Britse luchtstrijdkrachten, die bij het incident hadden kunnen betrokken zijn, twee marinevliegtuigen waren, die in de nacht van 29 op 30 april in de buurt waren van de havendam van Zeebrugge, welke zij inderdaad aanvielen en waarop zij 16 bommen wierpen. Beide vliegtuigen hadden dezelfde tijd, nl. minder dan 14 minuten nodig, om het doel te bereiken. Beide waren langzaam

bewegende vliegtuigen en er was een noordoostelijke tegenwind met een snelheid van ongeveer twintig mijl per uur.

De tijd door beide gebruikt om hun bestemming te bereiken, doet het geheel onmogelijk zijn – zo vervolgt de Britse regering – dat een van hen zover oostwaarts als Zierikzee kon zijn gekomen.

Elk vliegtuig droeg acht bommen welke - als gemeld – op de havendam van Zeebrugge werden geworpen.

Een sindsdien verschenen officieel Duits bericht overgenomen door de Nederlandse pers, meldde, dat in de bedoelde nacht 15 bommen door Engelse vliegtuigen waren geworpen en in het water vielen vlak bij de te Zeebrugge liggende schepen.

Dit – zegt de Britse regering – bewijst, dat Britse vliegtuigen niet hun bommen konden hebben geworpen op Zierikzee, waar, naar het schijnt, zes bommen vielen. Het bewijst tevens, dat de Britse vliegers inderdaad hun bommen op Zeebrugge wierpen, zoals zij rapporteerden. Wat betreft de stukken van bommen, die door Nederlandse autoriteiten te Zierikzee zijn gevonden, kunnen zekere tekenen daarop voorkomend vermoedelijk als Britse merken of als nabootsingen daarvan worden aangemerkt. Andere kunnen nog niet worden vastgesteld en gelijken in geen enkel opzicht op enig bekend Engels merk.

De mededeling der Britse regering bevat verder de in het officieel Reuterbericht opgenomen beschouwingen over de mogelijkheid, dat de bommen door een vliegtuig van andere nationaliteit zouden zijn geworpen.

Tenslotte geeft de Britse regering uitdrukking van haar gevoelens van hartelijke deelneming zowel wegens de te Zierikzee toegebrachte

stoffelijke schade als wegens het betreurenswaardige verlies van onschuldige levens.

Omtrent de verdere stappen, door de regering te doen ten einde in deze duistere zaak klaarheid te verkrijgen, zal een verdere mededeling volgen.

Wolff seint ons uit Berlijn:

In verband met het (officiële) bericht van Reuter over de aanval op Zierikzee vernemen wij van bevoegde zijde:

Het van Duitse zijde ingestelde onderzoek heeft uitgemaakt, dat een vliegtuig van de Centralen de aanval op Zierikzee niet heeft gedaan. De Nederlanders mogen zich herinneren, dat de stukken der gevonden bommen volgens het door Nederland ingestelde onderzoek van Engelse oorsprong waren en dat de meerderheid van de oordeelvellingen in Nederland van meet af aan tot de slotsom leidden, dat een vliegtuig der geallieerden, voornemens een aanval op Zeebrugge te doen, Zierikzee voor Zeebrugge heeft aangezien.

Misschien ligt de eenvoudigste verklaring voor de ontkenning dat Engelsen in de omstandigheid, dat daarin slechts van een Engelse vlieger sprake is. Kan het misschien geen Franse, Belgische, Italiaanse, Portugese, Servische, Roemeense, Russische, Japanse, Chinese of Amerikaanse vlieger geweest zijn?

Uit Luikerland.

Luik, 5 mei.

Terwijl thans het land in roer is, na de bedegang naar Berlijn van de zeven afgevaardigden uit de Raad van Vlaanderen, en de scheiding op het gebied van de talen stelselmatig en beslist wordt doorgezet

tot haar algehele voltrekking, mag men zich al nieuwsgierig gestemd voelen omtrent de houding van de geestelijkheid.

Deze toch was voor de oorlog op het stuk van binnenlandse politiek een aanzienlijke, ik zou bijna zeggen overwegende kracht, met wil, moed en doordrijvendheid. Ze oefende algemeen gezag uit over de politieke toestand in gans het land, meest nochtans in de Vlaamse gewesten, zeker niet het minst in de bijna gans klerikale provincie Limburg, waar enkel twee liberale kamerleden op zeven en geen enkele senator kon worden afgevaardigd.

In geen der zes bisdommen, en zo we de Walen hier niet in aanmerking nemen, in geen enkel Vlaams diocees staat de kans voor actieve medewerking van pastoors en kloosterlingen voordeliger dan in het bisdom Luik, waartoe Limburg behoort en dat aan zijn hoofd de danig Vlaamsgezinde bisschop Rutten heeft staan, naar men verzekert, geen vijand van de activisten.

Bij de ouderen van dagen, die zich, op troostende uitzonderingen na, weinig met de beweging hebben gemoeid, kan heel zeker geen wakkere optreding tot ontvoogding van het volk door eigen taal en volledige zelfstandigheid meer verwacht worden. Ze zijn Vlaamsgezind. Ze zeggen het luid. Ze spreken ongaarne over de beweging en over de beweging van die beweging. Ze spreken allen in hun omgang, onder elkaar en immer in hun kerk behoorlijk verstaanbaar "Vlaams", doch waar er moed hoort om aan de verlossing te werken en om door gezaghebbend optreden hun kudde in te lichten om het oude hek en de oude bril met iets gans hedendaags te vervangen, gaan ze veel te bezadigd en met al te koel gemoed voor de toestand en zouden zich wel verontschuldigen met de woorden, "De mens wikt; God beschikt".

Versperring op de wegen naar de toekomst werpen ze niet op. Ze zouden misschien wel, onder de haast goedwillig toekijkende ambtgenoten er hier en daar een vinden, die elke belemmering zou helpen ruimen, om de jongeren brede voorkampers-heirbanen aan te leggen.

De jongeren? Zo! Die zijn uitgerust en vaardig. De tijd is lang voorbij, wanneer men aan de Vlaamse priesters van het klein seminarie te Sint-Truiden, om hen bekwaam te maken toch behoorlijk hun sermoenen te kunnen “verdutsen” aan de dorpingen en de kleine mensen uit de steden, één uurtje Nederlandse les in de week gaf. Al is nog lang de toestand niet zuiver, al overheerst nog oppermachtig het Frans in al de scholen, waarlangs de geestelijkheid naar altaar en kansel moet opgaan, toch is de bedienaar van de kerk geheel ontfranst, geheel vervlaamst, en spreken nog de jongeren, in hun verenigingen en in de wandeling, enkel bij uitzondering Frans. Daar nu de adel en de hoge burgerij hier minder kinderen aan de kerk kunnen afstaan, omdat ze er te weinig of geen hebben is de hogere geestelijke overheid voor verder voldoende incorporatie zich moeten gaan wenden tot de geringe bevolking, wel vaak tot de kleine boeren en de arbeiders. Hieruit volgt dat de jonge geestelijke nooit, of toch zeer zelden, nog de weg naar de wijnkelders en tafelfeesten van de in merg en been verfranste aristocratie vindt, en liever blijft verkeren, met zijn eenvoudige en overtuigde volksziel, in het midden, waarin zijn wieg heeft gestaan.

Wat vroeger de hogere wereld heette, schreef in 1910 de wakkere Vlaamse voorwerker Paul Bellefroid, van Hasselt, is thans in Limburg aan het doodbloeden in opzicht van letterkundige ontwikkeling. Zij, die te midden van het volk opgroeien en de polsslag van de natie voelen, hebben zich integendeel opgewerkt op verstandelijk gebied, terwijl de groten zich afzonderen in hun parken en automobielen. Dit is hun schuld niet, maar wel de schuld van het verfranst onderwijs,

dat steeds voortwoekert. Slechts eigen planten gedijen op vaderlandse bodem; in eigen taal alleen is hoger geestesleven te vinden. Daarom wordt de Limburgs Vlaamse letterkunde rijk, terwijl de Franse daar sterft aan bloedarmoede.”

Wij halen deze woorden aan om beter de toestand te betekenen, waarin zich thans de jongere geestelijkheid bevindt.

Zich met het oog op de toekomst goed bevinden is echter niet voldoende. Men moet, alzo voordelig geplaatst, zich aan het werk begeven. Of de levieten van onze seminaries zowel die te Sint-Truiden als die van het groot seminarie te Luik, thans, daar ze uitgerust zijn, naar het oorlogsveld zullen gaan, zoals veel van hun voorzaten deden in de Boerenkrijg uit de Franse tijd, ziedaar een vraag, waarop allen, met het oog op de toestand, ontkenkend zullen moeten antwoorden. Hier of daar heeft wel één een opvlucht gedaan zoals in 1914 Dr. D. A. Stracke S.J. met zijn brochure “Arm Vlaanderen”, waarin hij de ontzettende algemene en alzijdige ellende van het Vlaamse volk beschrijft als met slagen van voorhamers, doch ze stormen niet voort en niet vooruit deze enkelingen en hebben geen hoop op het verschijnen van liederen, die uit de pastorieën en de kloosters zouden kunnen worden verwacht.

Zo nochtans de geest goed is bij de jongere kerkdienaars, waarom zwijgen dan zovelen, die nog in 1912 en enkele weken voor de Duitse inval, bij de verkiezingen van 1914, als echte belhamels met knuppels en vuist de politieke antiklerikale ijveraars aanvielen en, hele dorpen door, de harten in brand staken om de heilige oorlog te verklaren aan socialisten en liberalen? Ze vochten toen voor het behoud van een Fransdolle regering, waarin een minister zetelde, een overtuigd katholiek, vijand dus van het “goddeloze” Frankrijk, en die in volle wetgevende kamer “Vive la France” had geroepen. Het moet wel zijn, dat monseigneur Rutten’s voorzichtigheid en kalmte en waardigheid

heeft aangepredikt of kan laten aanprediken. Immers, zijn opperhoofd, aartsbisschop Mercier, geeft geen cent voor gans de Vlaamse Beweging, voor gans de ontvoogding van vier miljoen geestelijk verkleumde, zo trouwe schapen in de Roomse kooi.

Nochtans, en dit durven wij bevestigen beslist te weten, de geest der jongere zielenherders is goed, de bezieling is volkomen voltrokken om de strijd aan te gaan. Er zijn er, die zich reeds leiders voelen en de vuist aan de kling houden om vaardig de wacht te kunnen optrekken. Er zijn er die het onrecht aan den lijve voelen, de armoede van het volk betreuren, het willen redden. Want ook zij gaan onder de armoede van de tweetaligheid gedrukt. Ze spreken Frans en Nederlands, doch geen van beide beschaafd genoeg. Ze voelen dit te best, wanneer ze met nog enkele zeldzame mooi Frans sprekenden moeten in betrekking komen en voelen dit nog meer, wanneer ze voor de in de staatsscholen gekweekte geletterde Vlamingen staan, die zo vlot en mooi Nederlands kennen. Ze zullen heel zeker die armoede niet lang dragen.

Dat, zoals sedert enkele weken wordt geroepen, de beweging van Vlaanderens ontvoogding moet katholiek zijn, is gladweg een ketterij en grootspraak. Dogma of klerikalisme zullen Vlaanderen niet redden. De algehele samenwerking van al de krachten waarover het beschikt, kan dit alleen. Hierover later wel meer.

Uit Sint-Kruis wordt gemeld, dat daar gisternacht een Nederlandse soldaat, behorend tot de gewapende patrouille, aan de grens is doodgeschoten. Omtrent de dader is nog niets bekend.

Woensdag 16 mei 1917 – avondeditie

Bommen op Zierikzee.

In het door Reuter geseinde communiqué van de Engelse regering, waarbij wordt betoogd, dat geen Engels vliegtuig schuldig kan staan aan de bomaanval op Zierikzee, komt het volgende voor: ... Beide toestellen hadden dezelfde tijd – 14 minuten – nodig om het doelwit (de pier van Zeebrugge) te bereiken en op hun ligplaats (de streek van Duinkerken) terug te keren. Beide waren langzame toestellen” ...

Een lezer vraagt ons, hoe dit mogelijk is. De afstand van Duinkerken naar Zeebrugge bedraagt 67 km. Heen en terug is dat 134 km, welke afstand deze “langzame toestellen” in 14 minuten hebben afgelegd. Dat is dus een “langzaamheid” van bijna 10 km per minuut, of precies vijfhonderd zeventig km per uur. Tot zulke verrichtingen blijken dus, volgens een “grondig onderzoek”, langzame Engelse vliegtuigen in staat!

Nader blijkt ons, dat de vliegeraanval op Zeebrugge, waarbij de vijftien bommen zijn gegooid, die 's middags van de 29e april aan De Telegraaf werden gemeld, en die in het Engelse communiqué parade maken als “een bewijs te meer, zo dat nog nodig mocht zijn” dat er geen bommen op Zierikzee kunnen zijn terechtgekomen, heeft plaats gehad op 26 april. Een Berlijns officieel bericht van de 28e april doelt er op. Die aanval had plaats ... overdag: “Eergistermiddag – aldus het officiële bericht uit Berlijn van de 28^e – hebben Engelse vechtvliegtuigen enkele voor de Vlaamse kust kruisende torpedoboten en de haven van Zeebrugge vruchteloos met bommen aangevallen. In de luchtgevechten, die onze vliegers met de vijand aanboden, is een Engels vliegtuig neergeschoten.”

Wij nemen deze gelegenheid te baat om nog een kleine aanvulling op onze uiteenzettingen van gisteren te geven. We schreven, dat de wind in de nacht van 29 op 30 april – toen, volgens het Engelse communiqué, de Engelse vliegers sterke noordoostelijke tegenwind hadden gehad – blijkens de waarnemingen van ons meteorologisch

instituut westzuidwest met een snelheid van ongeveer 3 meter per seconde is geweest. Deze snelheidsopgave had echter betrekking op de wind aan het aardoppervlak. In de hogere luchtlaag (van 1000 tot 2000 meter) is de wind wat sterker geweest, en moet hij op 6 tot 8 meter per seconde worden geschat. De richting van de wind was dezelfde als die aan het aardoppervlak.

Gisteren zijn te Oldenzaal twee Belgische gedeporteerde burgers uit Brussel en Luik aangekomen, die van een Duits arbeidscommando wisten te ontluchten.

De Belgische socialistische minister Vandervelde heeft te Kristiania, op weg zijnde naar Sint-Petersburg, een medewerker van Tidens Tegn over de conferentie te Stockholm te woord gestaan. Uit het verslag, dat het blad met betuigingen van instemming opneemt, halen wij het volgende aan.

De Nederlandse socialisten, die krachtens een soort stilzwijgende overeenkomst een deel van het werk van het Internationaal Socialistisch Bureau hadden overgenomen, kunnen natuurlijk in hun goede recht zijn, nu zij een internationale conferentie zoeken bijeen te roepen, maar het is duidelijk, dat de conferentie een andere betekenis zou hebben, indien Belgische socialisten ze hadden bijeengeroepen. (Gelijk men weet had het Bureau zijn zetel te Brussel en is Vandervelde er voorzitter van). Maar de Belgische socialisten willen zich zomin als de Franse en Engelse te Stockholm laten vertegenwoordigen, en daarom kan de conferentie geen wezenlijke betekenis hebben.

De Belgen houden zich terug, niet zozeer omdat ze niet vriendschappelijk met hun tegenstanders willen samenkomen, terwijl hun kameraden in de loopgraven bloeden, maar veeleer omdat zij geen politieke realiteit in zo'n conferentie kunnen zien. Het

is toch geen officieel Duits vredesprogramma, dat aan de conferentie zal worden voorgelegd, maar een partijprogramma, dat geen waarborg van uitvoering biedt.

Bovendien valt het ons moeilijk de hand te vatten, vervolgte Vandervelde, die de vertegenwoordigers van de meerderheid in de Duitse socialistische partij ons reiken, aangezien wij het gevoel hebben, dat ze tegelijk de andere aan de keizer toesteken. Zo zou de conferentie slechts verwarring brengen in hetgeen onze gewichtigste taak moet zijn, nl. vol te houden tot er een overwinning is behaald, die een duurzame vrede in Europa kan waarborgen.

De wereldoorlog is, vooral na de omwenteling in Rusland en Amerika's toetreden, een revolutie, die ten einde moet worden uitgestreden. Eerst wanneer de officiële vredesonderhandelingen zijn begonnen, komt de beurt aan de socialisten. Dan kunnen zij meewerken om een duurzame en rechtvaardige vrede te verkrijgen.

Vandervelde is tegen een vrede zonder inlijving en schadevergoeding. Rusland kan misschien een vrede zonder schadevergoeding aannemen, maar België niet. En als Armenië vrijkomt, Frankrijk Elzas-Lotharingen krijgt, en Italië Trentino, zou dat inlijving zijn? Het is teruggave.

Te Stockholm zou Vandervelde met de leiders van de Zweedse socialisten spreken.